

JEF DE ROECK

Mijn slaap wordt midden in de nacht gestoord door de opdringerigheid van een franstalige persattachée. Overdag heeft zij me aan de telefoon in het nauw gedreven. Of ik naar de première zou komen? Het was de enige avond van de week waar ik niets op mijn agenda had staan, tenzij een bezoek aan mijn 84-jarige moeder, die me al niet te vaak over de vloer ziet komen. Alle andere avonden waren bezet: twee premières van Vlaamse gezelschappen, een concert, twee Franse dansgroepen. Weer een van die weken waar "des Guten zuviel" samenkomt. Sinds een paar jaren verweer ik me daartegen. Meer dan drie toneelvoorstellingen per week bijwonen, na een volle dagtaak, vraagt te veel van mijn krachten, verhindert dat je op elk stuk echt kunt ingaan, leidt tot oververzadiging, stompt uiteindelijk af. Boven op het gevoel van "het is te veel" belt je dan een persattachée op. Of je toch wat zult "doen"? Een recensie, een interview met de regisseur, om het even wat. Ik weet dat ik er deze week geen tijd voor heb.

Dat ze zo aandringt
e r g e r t

me. Het meisje doet nochtans niets anders dan haar job. En zij doet dat goed, met toewijding en moed.

Ik moet nog een column voor *Etcetera* schrijven, deze. In mijn slaap zit ook dat me dwars. De deadline nadert met het volgende weekend. En dan hoor ik die andere persattachée, een Vlaamse, die me een adrenaline-stoot bezorgt. Er was iets misgelopen met de nummering van toegangsbiljetten: al had ik ten minste twee weken vooraf plaatsen laten reserveren, op de avond van de voorstelling waren die niet voorzien. Ik begreep niet hoe dat met een goed functionerend secretariaat mogelijk was. Zij begreep niet dat ik dat niet begreep. Een theater werkt niet op computer, zei zij. Waarom vliegen er

g e n s t e r s

voor zo'n pietluttigheden? Persattachées en journalisten hebben elkaar beroepshalve nodig. Het is geen erotische droom waarin deze twee vannacht opduiken, de ene een zwartharige, de andere een blondine. Niet hun verschijning, maar hun stemmen halen mij uit de diepten van de slaap.

"maar wie

vraag ik

was die

Mijnheer haar vader

een tweedehands

theaterspook

een blijspelnonkel

mijnheer

de hoofdregisseur

van het stadstheater

dat graag

wereldtheater

zou spelen een

familie-

e r g e r n i s

voor de Schrebers

die tot de hoogste

hemelsadel behoren"

Het woord valt op het toneel (hier in *Schrebers moestuïn* van Lukas B. Suter). Mensen ergeren zich aan elkaar. Hoeveel stukken zijn daar niet op gebouwd? In het leven wrijft en schuurt en knarst het overal tussen mensen. Een wereldkakofonie. Waarvan de naklank in de kunst weerklinkt. Het ontstemmen van de snaren. De lieflijke waarheden lijken verdacht. Het mooie tussen mensen kan niet zijn, wordt als idyllisch en romantisch gedoodverfd. Naïef is het — een scheld-

woord bijna — recht in je schoenen te staan en dat ook van anderen te veronderstellen, tot bewijs van het tegendeel.

A wil met B niet aan tafel gaan zitten. B is jong en dynamisch, rijdt de oudere A tegen zijn kar, zonder te weten op welk kruispunt. De initiatieven van B maaien A nergens gras voor de voeten weg: hij werkt op een braakliggend terrein. Wel binnen het gebied van het theater. Hij pikt B geen primeurs af, zet hem geen pad in de korf, snijdt hem de pas niet af. Zij cirkelen immers in verschillende banen om het middelpunt theaterliefde. Samen gaan zitten, de koppen bijeen steken, om overleg te plegen over toekomstmogelijkheden van theateractiviteiten in eenzelfde stad, dat weigert A echter.

X ziet met lede ogen aan dat Z dié rol krijgt. Gezelschap M vindt dat groep N niet zoveel rijkssubsidie verdient. Nijd en jaloersheid in het theaterwereldje.

E r g e r n i s

alom. Hoe komt dit alles in een half slapend brein opwellen? Waarom doet het gevoel dat de aandringende stem van een jonge persattachée aan de telefoon in mij wekte, me beseffen dat heel het theater, heel de samenleving kreunt van ergernis? "Daar zal gekreun zijn en tandengeknars." Omdat alle mensen niet gelijk zijn. Omdat iedereen het gelijk aan zijn kant wil hebben.

Fatsoenridders scheuren het onderlijf van een naakte man op een theateraffiche weg. Naakte mannen zijn onzediger dan blote vrouwen. De regisseurs hebben de actrices eerder ontkleed dan de acteurs. Te beginnen met het bovenlijf, maar bij mannen was dat geen punt. De plastische kunsten hebben er nooit zwaar aan getild; de filmkunst kon in deze vroeger "verder" gaan dan de toneelkunst. Het beeld van een naakte mens doet de ogen minder knippen dan de levende acteur in zijn schamelheid op de scène. Blijft overigens soms wel de twist over goede smaak, veeleer dan over openbare zedigheid.

"Manieren! De een smakt en de ander is bijziende.

Ik weet niet wat

e r g e r

is." (Don Juan in *De Redders* van Gerrit Komrij)

Subsidies zijn voor toneelgezelschappen altijd een bron van ergernis: er is nooit geld genoeg. De huidige Raad van Advies voor de Toneelkunst heeft de minister van cultuur ertoe aangezet "rode kaarten" uit te delen. Er zijn nu niet enkel A-, B-, C- en D-gezelschappen, ingedeeld volgens de categorieën van het theaterdecreet; er zijn nu bovendien met een "gunstig", "ongunstig" of "neutraal" advies gezegende gezelschappen. Het zwaard van Damocles hing voor sommige aan een zijden draadje. Het draadje is gebroken, voor ten minste één gezelschap. Uitgerekend een dat constateerbare inspanningen heeft geleverd om een hoger artistiek niveau te bereiken. Het zwaard is neergevallen. Betrokkenen, waarnemers, sympathisanten

e r g e r e n

zich. Wat wil die Raad van Advies? Wat bezielt deze

lieden? Wat ergert hèn?

De uitgaven voor wapeniging beliepen over 1984 in heel de wereld naar schatting veertienduizend vierhonderd miljard frank. In Afrika sterven mensen van honger.

E r g e r l i j k ?

Een VERSCHRIKKING.